

GAZETA TRANSILVANIEI

Gazeta are de 2 ori: Joi și Duminică, Până când comitetul s'ajudează. — Prețurile: pe un an 10 B., pe 1/2 an 5 B., r. a. Treci oțeturi 12 B., v. a. pe un an sau 2 1/2 galbeni mon. sunătoare.

Anul XXXVIII.

Se prezumă la poșta c. d. r., și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taceți timbra la 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 79.

Brașovul 25/13 Novembre

1875.

Pressa noastră periodică politică.

Sperăm, ca lectorii „Gazetei” nu se vor supăra pe noi, dacă vom mai reveni odată la presa periodică, mai ales acum, când la noi îndiferențimul către lectorii de diare ajunge a fi materiă de conversație a mai multor cercori sociali, și când unele diare înjură și denuntă pe tota lumea, pentru-ca le lipsește acela număr de abonati, prin care se se pot susține cu onoare.

Din relațiunea prescurtata ce se publică în nr. 74 alu „Gazetei” se vede, ca în imperiul Austro-unguresc sunt relative multa mai puține diare politice și nepolitice, decât în orice altu statu dintre cele civilizate. Acestu adevăr constatatu pe deplin se și explica din diverse împrejurări, precum: puțină libertate și moralitate, lipsa și mai mare a instrucțiunii publice, prin urmare și de lectori, resturile vechii tiranii, bigoteria religioasă, care face ca lectorii se su-gredie și după confesiuni, ură și fanatismul național și de partide, care mărginesc pe cei mai mulți lectori la diare scrise numai în cate una limba și pentru partia anuntă. Acești lipsa de lectori se mai explica și din necunoșterea adevăratului scopu alu pressei periodice; din lipsa unei așa numite școlu de publicisti, cari se sî la înaltime misiunii loro, în fine și din cumplită saracta materiale la care sunt condamnați cele mai multe popora nefericite ale acestui imperiu.

Care din aceste potu se fia causele, pentru care presa periodică nu e în stare de a prospera după dorința, amune la noi românii din imperiu? Sunt mai tote acele, pe care le numeram mai în sus.

Când vreedata publicității romani ajunse în pozițiune de a-si dezvoltă ideile loro în deplina libertate? În licența, în cea ce numea Cicerone efrenasă licența, scrisura unii, înse când? Numai atunci, când opresorii loro le detera voia se injure pe tota lumea, precum permise Plutarhu sclavului său filosofu, că se spuna la măsari și balacari, după ce în batus și în ferecass bine. „Lasati-le că se-si mai atempere și elu mană, ca prea l'a dorati, și apoi totu ce pot face acestu filosofu miserabilu și poetu fantastu, este că se injure; cu atata înse totu nu scapa elu din manile mele.” Asta simta, și potu că și vorbescu aceia, cari tienu spiritulu omenescu incatenatu.

Instrucțiune publică, generală, obligatorie, gratuita? Nici până în diu's de astadi nu o veti afla în acestu imperiu, nici generalizata și cu atatu mai puțin obligatorie gratuita. Era la noi, ce aveamu până în 1848? Școlile meruste, înființate sub imperiulu Iosifu II celu neuitatu, omorite mai tate; afara de Blasiu, singurul punctu însciritoru de lumina modestă, înclari școlu romanesci, necum gimnasiași și superiori, dera nici chiaru primarie (normali). În Sibiu era un cursu de „Bogalovici” pe șese luni și altu de „dascalii” pe șese septemani, din care cauza brașovenii cându s'au decisu pe la 1834 a se emancipa de domnia grecească, s'au reditu necesități (școli), înplini de propriu loro interesu, a tramite pe cativ din fiu loro la școlile dela Blasiu, apoi a-si aduce profesori totu de acolo, cari se fis în stare de a înființa trei classi, a propune investiturile în limbă na-

ționale și a prepară pe șenerime parte pentru gimnasiu și mai mare parte la comerțul, la protia, și dascalii”). Se mai află ici coleș că vreo douăzeci de școlu elementare romanesci în unele comune din partea meridionale a țerei (în așa numiți sasime și abia alte atate în comitate. În Banatu era mai multe școlu romanesci cu catu un doozent țienut de chila prin autoritățile ecleziastice arsebi. În Ungari propriu diare, preparandă dela Aradu și gimnasiu dela Bomișu înființatu mai tardu cu șpesele fericitului episcop Samuilu Vulcanu, începuseră se accelere în catava cercetațiune în arterile vieții naționale. În celelalte comitate ale Ungariei locuie de romani vieți noastră naționale pareu cu toțu admirati. Ce e dreptu, în același periodu de timpu învetă multime de romani mai vertosu în școlile statului, care avea totu-odată caracteru de școlu catholice, alții mai puțin în școlile cavilioru, apoi și mai puțin pe la cele luterane sasice; lectorii înse din generațiunile de astadi și potu face ôresi-care idea despre romanismu aceluor studenți nefericiti, dera vreu adă, că dintre aceia veniă mai mult la Blasiu și la Sibiu, cu scopu de a intră în cleru, ei înse până atunci nu prăssera carte romanescă în manile loro, nu scia cîți nici macara Tatalu-nostru și vorbă forte reu romanescă, în catu profesorii cantă se-i învetă mai autain a cîți romanesci și apoi se purcătă cu ei mai departe. Asta și cei din Banatu, vorbă mai bine scrisă decâtu romanescă, dera cei din Ungari a unguresc și rotensesc. Limbă de prelegeri era mai în tote școlile gimnasiași cea latină. Științele naturali nu se cultivă decâtu numai suu în liceu. Istoria generală se propuna totu numai în liceu, înse sub stricta privilegiere de suu, era în liceu din Blasiu era interdiță cu totulu, și numai pe la 1831/2 o introduse Ioanu Lemeni în potera brațaloru, preste voiță guberniului, în alu caru consiliu inspectorulu supremu ala școliloru disese: „Istoria este ochiulu lumii, de aceea nu se potu suferi că se o învetă și valachi.” Istoria patriei era numai că de marturiu în una din clasile gimnasiași, după cate unu manuscris de 4—5 colțioare manjite că vai de ele; chartele geografice trecă de luxu.

În acestu stare a culturii științifice și a dezvoltării naționale afasă Fôia și Gazeta în an. 1838 pe națunne nostra din cote de Carpat. Asta dera, fără preparatiune prin școlu, și anume fara cunoștințe istorice și geografice, cine era se-i cîțescă diare, și dera l'ea fi cititu, cati era se le înțelegă? Cu tate aceste, Gazeta și Fôia începura cu vreo 200 și până în a. 1848 ajunseră la 800

de abonati, era în a. 1847 cându începă d. Cipariu cu „Organul luminare”, avu și acesta atati abonati, că se se pot susține, de și se publică cu litere, cea ce se potu era pentru mai multu, că se nu dîcu smîntăși genant, în totu casulu înse pedeca pentru acei lectori înocenti, cari înca nu le cunoșea de locu, apoi se și temea de ele. Se punemu ca „Gazeta” și „Organul” avea pe la 1848 în suma numai 1500 de abonati, progresulu în acei 11 ani dela 200 la 1500 este înverdat. Se se scia înse, că acei abonati erau strîni din tate țierile locuie de romani, cu singura excepțiune de Basarab's. Se mai însemnămu, ca cei 800 de abonati ai „Gazetei” se împartiă camu așa: Moldova 400, Muntenia 200 (ce aici era oprit de consiliu rusec), Transilvania 220—240; restulu în Banatu și în dode comitate ale Ungariei Aradu și Biharea, era în Bucovina 9—10. După restaurarea pacii, sub legea martiale până la tranșirea lui G. Bariliu în Februaru, se mai adonșera preste 600 de abonati, acum înse mai nici-unulu din Romania, de unde era oprit sub grea pedepă, și partea cea mai mare din Transilvani și restulu din Bașcu-Ungari. Credu că veti cunoșci și aci unu progresu. Sub absolutismu se nască și „Teograful Roman.”. Se țienura amendă, dduze șeis cumu, până la diplomă din 20 Octobre 1860. Acum resari și „Concordia,” și sub certinu ceară mai calduros alu unei libertăți plapade se țienă tote trei; anume „Gazeta” pe la 1861/2 avea preste 1200 abonati. Credu ca aci înca nu se va negă unu progresu destulu de repede, mai alesu dera vomu lui erați în consideratiune, ca din Romania nu mai venes abonati la diarele de dincoșe, afara de unii, cari se arată că ôșpeti trectori. Le avea și pe a le loro. Preste acestu ne ocupămu fia-care de caștiunile nôtre domestice, care ne absorbia tate poteriile și tate atentiuni, precum se întempla până în diu's de astadi.

(Va urmă.)

Brașovul 23 Novembre st. n. 1875.

Afara de cele, ce se petrecu în sinulu camerei din Budapeșta nu mai aveamu nimic momentu la ordinea dille. Ba înca și cele, ce se petrecu școlu, vedemu ca sunta pres puțin momentu, dera ce cându vine vorba la da s'au ba, atunci d'u în Tisza cu ceață mameluciloru face precum vră. Din reportulu diatelu, ce urmăca mai la vale, se va vedă, ca bugetulu s'a primita de base pentru debatare speciale cu o majoritate de 265 contra 60 voturi, și în fine vom vedă și aceea, ca și discusiuni speciale se va închi și bugetulu va deveni lege fora se suferă vre o esențiale modificatiune. Opositiunea s'a luptatu, ce e dreptu, cu multu rezoluțiune și chiaru cu o rezignatiune admirabilă, înse ce foloz; fiindu ca d'ocamdata a trebuit se succumbe. Darile s'au urcatu, înse romu vedă cine le va încasa, dera ce poporatiunea în masse sale a ajunșu deja la sapa de lemnu și în desperatiunea și apathia sa lăsa înca se se mai face ôre-cari probe de fericire pre societăți sa, înse cându cutitulu va s'ajunge la osu, atunci va fi ren de cei ce s'au jocați cu patientia poporului, abuzand de ea și calcându în piclôre bunetatu lui. — În diariulu „Araf. Zig.” aflămu unu articlu despre s'itațiunea internă, unde intra atele șe

*) Celu de autu care cotediasă se-si duca copila la Blasiu din țienutul Brașovenilor, fusese Oprea Cîrcă dela Cernatu, care înca la a. 1825—28 și știinse acelu pe dot fi și sei George (ecoru alu dloru A. Densușianu și Piposu) și Oprea, astadi maiora c. r. în pens. la Carlstadt. Acestuia urmă pe la 1833/4 fericitulu Nic. Baiulu dela Zarnesti, care-si duse acelu nepoti de ai se și alii tenari, era pela 1833/4 comerciantu din Brașoviu Ioanu Zștipa, Th. Dsanly, I. Secareanu, V. Lăcea protopopulu R. Tempeanu etc. pe fi și nepoti loro. Până atunci între Brașoviu și Blasiu era distanțiu catu între Romă și St. Petropole. În fine dela 1835 începura a-si aduce și profesori (I. Procopu, Bariliu, A. Murasiuan, Grig. Moldovanu).

dice, ca astăzi s'a generalizat opinione ce mai înainte se manifestă numai sporadic, ca aceea sub guvernul absolutist nemicesc securitatea se consideră a averii, a legii și administratiunii se consideră ca unu bunu materialu alu cetățienilor. Astăzi însă aceste bunuri suntu pastrale numai pentru unii, pentru acea multi dorescu reintorțirea scoloru timpuri. Ba unii — dice totu numi'ta fols — 'si punu speranțiele in eventualitate unui reabelu, pre care-lu dorescu din tota anima, că se mai aduca bani, și chiverisela in țiera. Dreptu acestu guvernulu se ju cogute, ca linicea ce se manifesta in țiera, nu este nici-decātu expresiunea multumirii, ci din contra, in casulu' unei catastrofe, acotă linicea apatică se va arată cu totulu nefavorabilă, ba chiaru in detrimentulu statului.

De aici se vede, ca nemulțumirea in țiera creșce cu atatu mai tare și devine cu atatu mai generale, cu atatu guvernulu și parti'da s'a procedu mai foră crutiare pre calea de a urcă darile și impozitele și de a impli' poporele.

Dupa acotă scurtă revista interna se trecemu la affacerile și costurile esterne. — Cestiunea orientale, pre langa tôte ascurările ulterioare ale guvernului rusescu, cu au are cogutu de bataia, — preocupă totasi opinione publica in cea mai mare masura și formăza obiectulu de interesu principialu. In folle rusesci apară dilele aceste o proclamatiune, care constată mai antaiu, ca numeralu slavilor se urca la 90 milioane, și apoi conchide, ca precum s'au eliberat rusii de sub jugulu tartariloru și o parte a slaviloru de sub jugulu turciloru, asi's se voru elibera in curendu și celelalte poporasiuni slave de sub jugurile impalatoriloru loro.

Bulgaria și in spanulu restuluiu solidarie. Dupa incalcaroarea dela Sumia insurgenti' bulgari refugiu in muntii Balcanului și de acolo etisera una proclamatiune catre poporulu bulgarcu, cei mai numerosi in Turcia europaea, prin care și protoca se se armese foră intarziare cu micu cu mare, spre a sfârși jugulu tiranul ai musulmaniloru impalatoru, ca viații și s'orțea loro și a copiiloru loro se nu mai depindă dela capriciulu strainu, ci s'orțea loro se fia pe victoriu in man'a loro. Apoi se dau instructiuni facia cu dusmanii și i provocă la lupta decisiva, se se scole că nu-lu interesati, stancela Balcanului și voru proteje, d'er' insurcitiune se se estenda din orasiu in orasiu și din bordeiu in bordeiu. „Tr. Carp.“, care publica dupa „Debat.“ acea proclamatiune, vorbea atentiu și armarea țierei cât de rapede, ca-ce e periculă; d'er' Itali' și Franci' nu voru lasă Romaniamu in agonia, numai toti se apuce de arm' aparari' patriei, ca „num' noastră, este num'a tuturor romaniloru, este Vesta romana.“ D'ose sute de tunuri pe Dunare și 50 mii fiōres ostirei pe petiu' 7 pe lungu miliții ai garde, și la acotă provocă tôte persoanele de infimilitate. —

Despre demisiunea d. Boerescu scrie asi:

„Este de prisos a spune lectoriloru nostri, cătu ne pare de fea de trageru d-lui B. Boerescu din ministeriulu de esterne. Dumnilorulu — și adicu aminte emnu amu privitu noi partarea amicalu nostru ministru, și in priviti' pretensiuniloru absurd' ale Turci' și in tôte diplomati' noastre cu Franci', cu Itali', cu Rusi'a, etc.“

Nu scinu care se fia caus'a acestei subite trageri. Este de presupose inose, că pōte se fia vre o pretensiune impalatoriu strainu, mōte a lasă pata ministerialu romanu ce ar' fi primitu.

Ori-cum, noi regretamu multu trageru d-lui B. Boerescu, a acestei inteligentie eminentē și abilitati' patriotice adervata.

Se vorbeșce ca va fi d. Costofaru chiamatu la acestu ministeru scl'.

Din campulu luptei in Turcia, Ser-ver-pasia prin telegrama din 14 Nov. factu cunoscutu la Constantinopolu, ca la Muraviti' a aratu locu o lupta inversiunata, care insurgenti' perdăra 600 morti, intre cari se află numerosi mun-

tenegreni. Lupt'a dela Goranska, unde insurgenti' infruntara 5000 turci, din cari cadura 800 morti, — tienneu 2 zile și totu cam in acelu tempu.

Camer'a deputatloru Ungariel.

Siedint'a dela 15 Novembre. — La ordinea dilei este inca debateru generalu a bugetulu. In siedint'a deput' au excelat dōte oratori din opozitiunea. Deputatulu Uerményi, care se tienne de taber'a lui Sennyey, a luat u numai pre d-lu primu-ministru, ci pe guvernulu intregu cu parti'da cu totu la cea mai ageră critica, asemanandu-i cu unu comerciantu, care se apropia de momentulu insolentiei și caru'a astifelu i lipseșce și coragiulu și iubirea de adeveru, de a face unu bilantiu acuratu intre activile și pasivile sale, ci mai bucorosu se arunca in bratiile iluziuniloru și, astepă, că se-i abde porumbii fripti in gura.

Oratorele respinse apoi insinuatiele și incriminatiunile deputatulu Palsky, care dise, ca deputati' opozitionali și mai vertosu cei nationali pentru acea nu votăza bugetulu, fiindo-ca suntu dusmani ai statulu și dorescu caderea lui. Dupa acea se întorče cātra d-lu primu-ministru Tizsa și ei fece observatiune, ca s'ar' potē lū de mana cu Palsky, debratnce, ca d-lu Tizsa de cate ori vorbeșce nu face alta-ce, decātu polemizăza, și pre candu țiera' astepă dela dinsulu se-i descopere grandioșele planuri, relativ la salvarea statulu, pre atunci dinsulu se sulfica și in auctoritate sa cea mare improvisăz nise glume mai multu sēu mai puțin succesive, și in modulu acestu crede a răsfrage asserțiunile doridite ale opozitiunii. — In fine oratorele trece mai aprōpe la obiectu si dice, ca parti'da sa a arētatu cu date positive, cumca deficitulu nu face numai 16 milioane, cătu dice guvernulu, ci face 26 milioane, și ca acotă parti'da in frunte cu conducatoriulu seu Sennyey și ai arētatu calca de economu, modulu si miduloceula de a resubabili ecuilibrulu in finantie; intre altele au rezultat, că d'ocamdata natūnea se renuncie la unele idei de predilectiune, cum este institutiunea honoridioru, reducerea numeralu deputatiloru, prelōngirea tempulu de sesiune, reducerea numeralu ministeriloru, apoi contopirea duplici armate in tōr' singura armata etc. — Si d-lu Tizsa a recunoscut necesitate'a acestoru reforme radicali, inase candu veu tempulu de a face aceste reforme, dar scōșe la lumina proiectulu despre comitatele administrative. Adeca s'au sceremtu muntii și s'a nascutu s'iorcece ridiculos. Va veni inose tempulu, candu natūnea se va desamagi și parasindu pre omēnii iluziuniloru, se va întorče la calea adervatulu.

Alu dōtore oratoru despre care vremu se vorbima este Albertu Németh, unu luptatoriu coragiōs de pre bancele stangei extreme. Acot'a a facutu pre d-lu Tizsa nu numai se-i stērga necontenit audoriu ce-lu inepedădu, ci a scintu se-lu scōta chiaru și din pucin'a sa rabdare. Triumfese de delegatiunea maghiara le-a sceratu sub guvernulu liberalu, au silitu pre d-lu Németh se-si aduca aminte de unele cuvinte, ce d-lu Tizsa le-a pronunțiatu odatu de pre bancele opozitiunii. Pre tempulu candu Bittō eră ministru presiedinte, delegatiunile votara o suma multu mai mica că anulu acot'a, inose cu tôte acote d-lu Tizsa adressă a-tunci ministerulu presiedinte nase cuvinte, cari astadi se potrivese prea bine a i se repētă in facia; d-lu Tizsa dise atunci, ca o asemene factu, de a lasă se se voteze bani unguresci pentru scopuri austriace, nu este numai nedemna de unu barbatu de statu, ci nu este demax nici de unu simpulu omu că Bittō. Oratorele mai spus in fine d-lui primu ministru, ca ambitionea l'au facutu se-si sacrificie principiile și chiaru patri'a.

D-lu Tizsa neafandu cuvinte in dictionariulu limbii maghiare, că se raspundă lui Németh, si-a iustu refugiuulu la limb'a latina reflectandu, ca „Rustica natura tenet sua jura.“ prin ce a voitu

se dica, ca atacatoriulu seu este unu prostianu dela satu, caru nu se pricepe că bat'a la urbanitate. Prin acot'a inose d-lu Tizsa a doriditu, ca d-sa inca este un'a dintre fiantiele medice, cari n'au poterea morale și prudenti'a de a se scf domi'n, ci in lipsa de alte arme mai noble, reeregu chiaru la armele nedemne ale insulei și prostiituri' numai că se-si satisfaca sentiulu de spontanea resubnare.

Siedint'a dela 16 Novembre s'a petrecutu in mai mare linice decatu in sgomotu de lupta și de disputa. Oratori' din acotă siedintă, precum este Somessich și contele Zichy, au fostu și mai domoli, și mai puțin agresivi. Celu de antaiu a pledatu in favōrea guvernulu, celu de alu dōtore a iustu la criticile mai multu principiile d-lui Tizsa, care se schimba dupa tempu si impregiariu, decātu bugetulu și urcarea dariloru.

In urmatori' siedintia dela 17 Novembre s'a ivitu unu fenomenu cam neplacutu pentru parti'da guvernamentale. Deputatulu Géza Mocsáry, care pana acum eră membru alu marei partii liberali, a trecut la stang'a extrema și de acolo si-a redicatu vocea contra bugetulu și a guvernulu. D-lu Mocsáry dise, ca in calitate sa de membru alu partiei guvernulu a promis alegatoriiloru sei, a nu votă nica unu felu de urcare a dariloru; d'er' abia s'a deschis bine camer'a, si guvernulu lu s'iesese a-si calce pe cuventu. D-sa nu pōte votă unu bugetu, care nu alta altu meduloce pentru delatorare miseriei financiali, decātu urcarea dariloru, și care nice prin aplicarea acestui meduloce nu promite definitiv' restabilire a ecuilibrulu in finantie statulu. — Se crede, ca in siulu partitiei liberali suntu multi membri de convictiune lui Mocsáry, inose pana acum nu s'au resolvitu a parasī drapeliulu, sub care s'au inrolatu.

Deputatulu sassu Steinaecker inca si-a culesu tôte poteriile intru a arētă guvernulu și partitiei sale abisulu cātra care prevalescu statulu și poporele sale. D-sa a pledatu mai cu seama in favōrea burgiesimalei orasie sustienudu, ca pana candu burgiesime acot'a nu va s'ijunge la o stare de infiorire, s'ijutata fiindu din partes statulu in directiunea acot'a, pana atunci nice statulu nu se va potē reculege si eliberă din miser' stare a financioloru sale. Oratorele si-a permis si unele incriminatiuni mai aspre contra domnilor din Olimpu și pentru acote si se fece observatiuni din parti'da d-lui Tizsa, ca tinde a submină existenti'a statulu ungurescu, alu carui dusmanu este.

In siedint'a dela 18 Novembre s'a prezentatu si ministerulu de finantie Száll, care in totu decursulu debaterii generalu asupra bugetulu se absentă dela camera sub pretextu ca este morbosu. Din ministru de finantie tienne ultimulu seu esposu in favōrea bugetulu, cu care se inchidă discussiunea generalu, primindu-se bugetulu spre debateru specialu. Spre a se vedē, cătu de micu este numeralu opozitiunii facia de parti'da guvernulu, inosemanu acū, ca 265 deputati au votatu pentru primirea bugetulu, er' pentru respingerea lui au votatu numai 60 deputati.

Discursulu

deputatulu nationalu SIG. BORLEA, rostitu la debateru gen. asupra bugetulu, in siedint'a Casei resp. a Dietei ung. de Sambata in 1/13 Nov. 1875.

Oorabile Camera! (S'audim!) Eu traiescu in acea convictiune, ca dela plamandura dualismulu si a ministeriulu maghiaru la anulu 1867 si pana in din'a de astadi — de si in acestu intervalu s'au templat de multu ori schimbări de persone in ministeriu, — tôte ministerele, si dimpreuns cu ele si celu actualu, au armatu tôte acotei sistemu si au fostu dominate totu de acelasi spiritu, er' prin acotei sistemu si procedura greșita — cari s'au doriditu ca-si stricatosse țierei și poporulu — țiera' a fostu incarcatu din anu in anu cu detorie grele, poporulu necajitu cu sarcine nesuportabili. De aci s'armata cu creditulu țierei s'a subaspatu treptatulu din anu in anu, er' poporulu s'a seracitu

Si in urma tuturor acestor cauze, Ca. camera sa nu primesc nici raportul comisiei si nici actiunile ca baza la dezbateri speciale, si nu votului nici bugetului cerut. **Albina**...

Oradea 12 Novebrie 1875.

Pala noi, intre romani, carora le diate la a-nima cultar a jnimeii romane, fachi sange, rea-
intendutulu min. de cultu, ca jnimeea se nu b parte
la adunabile, care nu se tienu in loctulu Academi-
lei, pentrua prin acista optrelii, societatea de
lectura a jnimeii romane a fostu silita sa locote.
Societatea inse ar. trebui sa si pretende localu pent-
ru sidentia si in academia, si sa nu se lase gno-
rita. Apoi episcopulu, cu toti barbatii din giuru
dora voru are acista infelicitu, ca se sustiens-
visti azelei societati folositoru culturii jnimeii romane,
ca nu credemu, ca anima si roia se nu aiba ca
romani. Pare-ni se inse, ca lucrulu procede totu
dopa fiteiile maghiariloru si din fabrica maghiar-
isaririi, ca ce la limba oficiala scimu noi, cum
trebuie se se invete maghiar. — Ati auditu, ca si
in gimnaziulu nostru dela Baistiu, se voru pred-
dece studiu in limba maghiara din motivulu, ca
gubernulu da subventiune gimnaziulu! Pe incetulu
se potu impune si alte studii in maghiar, deca
energia nu va apere crescerea de sila maghiar-
isaritoru. Ecce necesitatea urgenta de a pune
numa la amara si in depilau solidaritate se ne
sustinemu noi de noi institutulu de crescere si de
denarulu redutei, fora a concurge la ajutoris, cari
de pretendu maghiaritate.

Repasuntulu episcopu Seleganu or cum s'a
concep, ca creserea jnimeii romane se expuna
maghiaritarii; ma elu a lasat prin testamentu 20
mii florini pentru gimnaziulu din Baistiu, ca se nu
fia expus; si ore cine au facutu pasi de lipsa pent-
ru esecutarea testamentulu acestui! Se va face
mai multa lumina si in acista privinta si vomu
refera la tempu despre totu, ce amenintia ce pa-
rastesa interesatoru culturii nostre nationali in
partile aceste. — Era tempulu feudalismulu si unu
fericitu Samuelu Voicacu tiocna mai sau fa-
mar'a aparati cresterii nationali de cumu se tiene
azi, deca si o societate de lectura romana se lasa
in recile ghiare ale mortii!

Noutati diverse.

D. Nicolau Cosargrea, ofiteru impu, este
instituit la rangulu de capitanu. — Era unu dile
mulate si fericite pe carier'a sa.

Mai. Sa intru scrisore de mana impera-
tesca extru ministrulu comunu de rebelu Br.
Koller expresu acestuiu caldura's multimiere
pentru meritele dovedite cu introducerea excele-
tentei materialu din Artileria in armata. Generalu
majorulu Uchatius, spre recunoscentia marilor
merite facute cu procurarea noulu materialu de ar-
tileria campestre pentru statu si armata, binevol'i
dara crucea de comendatoru al ordinulu S. Stefanu.

(Leges comerciale) Ca noua intru in via-
tu cu 1-a Ian. a. v. si in min. Justitiei se tienu
mercu consularile respective. Vii presed. judecu-
lului comercial si cambiale se pensioneza si Alexiu
Toth jude dela suprem'a curte judec. din Pest'a
va fi presedinte in loculu judecuii comerciale.

(La desarmare) Armarii cele colosalu in
tote partile si statule facu se stintu popularu apar-
sari grele prin urcarea contributiuniloru. Diaristi-
ca de multa siva redacta vocea, pentru reducerea
armariloru spre a se inlesni poporul. Acum in
Vien'a deputati din cons. imperialu se adreasa cu
propunerea la deputatii din Berlinu, ca se midio-
locesca desarmarile uscarea pe diumetale, inse pri-
sutiuni nu voru. Acum consiliulu comunale din

Linca a deciu unanimu in sied. din 17 Nov., ca
va dreapta petitiune la ambele case ale senat. im-
perialu, ca se lib' initiati's spre a se tienu unu com-
pense de delegati europeni, care se partreziere
desarmarea generalu pana la unu gradu. Dece
parlamentulu europene voru lu' asuprasi aceste cole-
telegere, atunci ca voce a poporulu va are efectu
oral unde, deca poporulu prin deputatii lui va pre-
tende acesta.

— In Vien'a in 18 se facu incercare cu tu-
tururile campestre la distantie de 5000, 3—2000
de pasi, in factu M. Sale, a tuturor archiduce-
loru, generali, oficeri si rezultatu noborulu tunuri
lu adu Mai. Sa forte indestalitoru si favoritoru.

— Sub titulu: „Deschiderea universitatii na-
tionale sasesc,“ reportera „Herm. Z.“ — ca comi-
teele Onradu a si deschisu in 22 Nov. conflouxulu,
afanduse 32 dep. facia si in discursu propune o-
biectele de pertractare; examinarea pertractarii cu
averes nationale si sfasarea preliminarulu seu bu-
getulu pe anu viitoru; ocuparea cu starea scole-
loru de agricultura si industria; continuarea regu-
laru archivelu nationali; prolocurarea statutulu a-
grariu, pretiisa de regimu; statutulu despre espe-
re de calorita a membriloru condouxulu; discus-
siunea asupra operatulu comisiei de 7 depze
inventarea averu nationali. Aceste se semnalza
ca materialu alu discutiunii. Presidele la propone-
re lui Kastner si denumese membrii comisii-
ni verificatori, er' in sied. proxima se vor alege:
comisiunea financiara, comisiunea juridica si ur-
banisica, comis. pentru examinarea ratiuniloru, comis.
scolaria si una specialu pentru amiesulu ministeriu
lu privitoru la prelucurarea statutulu agrariu. Alte
obiecte nu se memoraza in discursulu de deschidere.

(Martiale) Intre militarii armatei c. r.
in urma inaltati adamo pre romani: D. D. Nico-
laie Cosargria, capitanu la reg. 50. Alexente
Ragalis supranotele la reg. 2. Sofroniu Ili-
esiu a. ten. la reg. 68. Ioanu Petroviciu a.
ten. la reg. 64. Ioanu Herbu, aspirantu de
ofic. la reg. 64. Paulu Stranila, asp. de ofic.
la reg. 2. si Simionu Blasio, cadetu la reg. 64.

Dupa informatiunile primite dela Alba-Iulia d. e.
s'a arangatu una festivitate intru onora inas-
titorulu, la care mai cu sema numai militari au
lucatu parte din garniziona d'acolo. Pertractera a
fosta forte amicala si a tiocnu pana tarziu in
celu mai bunu si imbucuratoru tonu. Comandan-
tele ostiului, colonelulu Krstich a tiocnu primul
toatu, salutandu cu rara elocintia inasuta pe toti
inaintatii. Responsulu la datu unulu dintre ca-
pitani avensai sfersandu cu: „sa tradaa arma's
austriaca!“ la ce si noi ne inocuim.

Pucini suntu romani inasitati, pentru ca pu-
cini suntu, prestu totu in servitiu ca ofidieri, ca
tote, ca pnestiunea unu adevaratu ofidieru este
mai pacina supsa fluctuantiiloru si schimbariiloru,
de care suferimu asta-di noi cel in functioni asie
dise civile.

Inocdata dera: Romani la arme!

Cu bucuria insemnamu, ca in anulu acesta unu
considerabilu contingentu de teneri romani au in-
tratu in scolele militari dedicandu-se acestei car-
riere.

La ultimele examina ale voluntariloru, scima,
ca pana acumu au depusu cu succesu banu esamu-
bene de ofidieri in reserva D-nii Corneliu Pi-
posiu la reg. 64, Sim C. Piso la reg. 31 si
Demianu la venatori.

In Alba-Iulia s'arvescu asta-di 4 voluntari romani,
teologi si studentu absoluti. Nu rogandu de
informatiuni din tote partile respective in acista
privinta.

(Musicalia) Nu incepe indeoiila, ca
pentru iubitorii de musica voru fi binevenite si
atfelu de notitie, cari i punu in pozitiunea de a
se scf orienta in privinta a acoloru piese de musica,
cari au esutu la lumina dilei in tempulu din arma.
In praxulu de musicalia a firmei Taborsky si

Parsch din Budapesta au aparatu de tereadu
urmatorile opuri musicale: 1. „Die Lauterbacherin“,
idella stiriiana pentru pianu de Carole Kafka si
costa 50 cr.; 2. „Hocna Pocna“ pota fute pentru
pianu de Filipp Fahrbach jn. in pretulu de 50 cr.;
3. „Pro ramura uscata canta trist'a turcorica“ seu
„Parola me opreste a iubi“, si a 4. „Deca asiu
potu se scriu carte“ seu „Murestulu cerge lina“
din pies'a intitulata „Fetele din Treisozana“, de
Tizza Aladar; pretulu la amendece este 60 cr.;
in fine 5. „Cantecele cele mai favorite ale dnei
B'aha si ale lui Tamassy“ pentru voce si acom-
panimentu de pianu de Iuliu Ekele; pretulu 1 fl.
Doritorii de a-si procura aceste seu unele din aceste
opuri se potu adreasa la numita firma in Budapesta.

(Contele Armin), care fu ambasadorulu
Pratiei in Parisu si se condamnase la 9 luni in-
chisore pentru tulpiru de acte, dede una brosiura
intitula „Pro nihil“, in care dorestesca, ca elu
codu sacrificiu ranconei patimase a pr. Bimark,
care er' vru alu mai condamna si pentru brosiura
prin judecata, cu conventu, ca ar'a violu pe Maies-
tate si si pre sena. Armin se afla inca morboan
in Elvetia.

**In Bucerdea granosa
bunu de datu in arenda.**

Din partea fondulu de institutiune gr. cath.
asia numitu alu PP-loru Basiliu din Blasiu, bunulu
din Bucerdea granosa propriu acestui fondu se va
da in arenda pre cales licitatiei publice, pre
tempulu dela 1-a Ianuaru 1876 incepuu, pre
6 ani decursivi, adeca pana in Decembre 31
1881.

Licitatiunea se va tienu in **Decembre 5
st. n. a. c.** la 11 ore a. m. in cancelaria sub-
scripsulu Jurium-inspectoratu alu in curtes metro-
politana. —

Doritorii de a licita anu se fia preveduti cu
unu vadu de 550 fl. v. a.

Oferte referente licite se voru primi, der' in
dina licitatiei si numai pana la 11 ore a. m., cari
trebuie se fia subscris inasuta loru doi martori
scobori de scrisore cu mana propria, se cuprenda
declaratiunea ofertitorulu, ca conditiunile de licita-
tiunea le-a vadutu, le cunoaste si le primese, —
se fia prevodute cu vadulu de 550 fl. v. a. in
bani gata, si se fia sigilate; — ci promisiunile
verbali pentru casu de promisiune asemenea voru
ave preferentia. —

Conditiunile de licitatie dela 25 a l. c. in-
cepuu se voru potu vede in cancelaria subscrisu-
lu Jurium-inspectoratu pana la licitatie ori si
candou. —

Blasiu 11 Novebrie 1875. 1—3
Jurium-inspectoratulu Domnialoru
archidiecesane.

Cursurile

la bursa in 24 Novebrie 1875 sta asa:

Galbani imperalesci	—	—	5 fl. 37 1/2, cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 1/2
Anglobur	—	—	104 80
Londou	—	—	113 33
Impugnatiile nationalu	—	—	73 70
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	69 60
Obligatiile rurale ungare	—	—	80 80
—	—	—	temelane 80 25
—	—	—	transilvane 79 85
—	—	—	croato-slav. 85 80
Actiunile banci	—	—	952
—	—	—	creditiulu — 190 10